

Helsinki Espoo Vantaa Kauniainen

Asia 3 / Liite 1

PÄÄKAUPUNKISEUDUN ELINKEINOSTRATEGIA

Pääkaupunkiseudun elinkeinopolitiikkatyöryhmä 17.11.2005

PÄÄKAUPUNKISEUDUN ELINKEINOSTRATEGIA

Sisältö

- 0. Yhteenveto**
- 1. Pääkaupunkiseudun elinkeinovisio osana pääkaupunkiseudun visio- ja strategiatyötä**
- 2. Pääkaupunkiseudun yhteisen elinkeinopolitiikan keskeiset linjaukset**
- 2.1. Uusien yritysten syntymisen ja kasvun edistäminen sekä nykyisten yritysten toimintaedellytysten parantaminen**
 - Kasvuyritykset**
 - Yrityshautomot**
 - Osaava työvoima**
 - Yrityspalvelut**
 - Yrittäjyyden markkinointi**
- 2.2. Kilpailukykyisten klustereiden ja klusteriyhteistyön tukeminen**
- 2.3. Kansainvälistymisen edistäminen ja kansainvälisiin investointeihin ja yrityksiin panostaminen**
- 3. Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteisen elinkeinopolitiikan organisointi, toteutus ja seuranta**
- 4. Työryhmä ja kokoukset**
- 5. Liitteet**
- 5.1. Pääkaupunkiseudun toimintaympäristökuvaus**
- 5.2. Helsingin seudun kauppakamarin kommentit**
- 5.3. Helsingin Espoon, Vantaan ja Kauniaisten yrittäjien näkökohtia**

0. Yhteenveto

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteinen elinkeinostrategia kokoaa yhteen ne elinkeinopoliittiset periaatteet, toiminta-alueet ja menettelytavat, joita kaupungit suunnittelevat ja osin myös toteuttavat yhteistyössä. Keskeisiä linjauksia on kolme.

Ensimmäisenä linjauksena edistetään uusien yritysten syntymistä ja edistetään niiden kasvua. Yhtä tärkeänä pidetään nykyisten yritysten toimintaedellytysten parantamista ja niiden liiketoimintaympäristöjen vahvistamista. Erityisinä tavoitteina ovat: 1) nopeaan kasvuun pyrkivien yritysten osuuden uusista yrityksistä kaksinkertaistaminen vuoteen 2010 mennessä, 2) osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen työelämän muuttuviin tarpeisiin, 3) pääkaupunkiseudun yrityspalvelujen muodostaminen seudullisesti kattavaksi kokonaisuudeksi, 4) yrittäjyysmyönteisyyden lisääminen ja yrittäjyysvalmiuksien parantaminen.

Toisena keskeisenä linjauksena on kilpailukykyisten klustereiden ja klusteriyhteistyön tukeminen. Tämä merkitsee kärkialojen (hyvinvointi, luovat alat, tietointensiiviset palvelut) kasvun vahvistamista ja niiden välisen klusteriyhteistyön kehittämistä siten, että seudun yritykset menestyvät globaalissa kilpailussa

Kolmantena linjauksena on kansainvälistymisen edistäminen ja kansainvälisiin investointeihin ja yrityksiin panostaminen. Tavoitteeksi on asetettu 1) kansainvälisen markkinoinnin tehostaminen ulkomaisten investointien ja yritysten houkuttelemiseksi alueelle, 2) ulkomaisia yrityksiä ja huippuosajia houkuttelevien toimintaympäristöjen vahvistaminen ja kansainvälistäminen, 3) pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymismahdollisuuksien parantaminen ja kansainvälisten liiketoimintamahdollisuuksien parantaminen alueella, 4) seudun logistinen kilpailukyky nostaminen markkinavaltiksi.

Uuden seudullisen elinkeino-organisaation perustamista työryhmä ei pidä tarkoituksenmukaisena, sillä **yhteiset tehtävät** voidaan parhaiten hoitaa jo olemassa olevien toimintamalleja ja osakkuusorganisaatioita kehittämällä. Osa elinkeinopoliittisista tehtävistä on syytä edelleen hoitaa **kaupunkikohtaisesti**.

Kaupunkien elinkeinotoimien keskinäinen **yhteistyö** on kuitenkin organisoitava nykyistä tiiviimmäksi. Yhteistyötä koordinoivaksi elimeksi tulisi nimetä ns. **pääkaupunkiseudun elinkeinoasioiden johtoryhmä**, joka koostuu kaupunkien elinkeinoasioista vastaavista henkilöistä.

Pääkaupunkiseudun kehittämiseksi maailmanluokan innovaatioympäristöksi kaupunkien ja **Culminatum Oy:n** tulee valmistella runkosopimus, jossa määritellään yhtiölle annettavat yhteiset tehtävät sekä kaupunkien saamat elinkeinopoliittiset vastikkeet. **Uudenmaan liiton** ja

Culminatumin tulee toimia kiinteässä yhteistyössä kaupunkien kanssa elinkeinopoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Seudun elinkeinopoliitiikan painopisteitä ovat vuonna 2006 kärkialojen kasvun vahvistaminen sekä yrityspalvelujen kehittäminen seudullisesti kattavaksi kokonaisuudeksi.

1. PÄÄKAUPUNKISEUDUN YHTEINEN ELINKEINOVISIO OSANA PÄÄKAUPUNKISEUDUN VISIO- JA STRATEGIATYÖTÄ

Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkien perustaman pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan vuonna 2004 hyväksymän vision mukaan *pääkaupunkiseutu on kehittyvä tieteen, taiteen, luovuuden ja oppimiskyvyn sekä hyvien palvelujen voimaan perustuva maailmanluokan liiketoiminta- ja innovaatiokeskus, jonka menestys koituu pääkaupunkiseudun asukkaiden ja koko Suomen hyväksi. Metropolialuetta kehitetään yhtenäisesti toimivana alueena, jossa on luonnonläheinen ympäristö ja hyvä asua, oppia, työkennellä sekä yrittää.*

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteiset strategiset päämäärät ovat 1) hyvinvoinnin parantaminen ja palvelutoiminnan tehostaminen erilaisilla yhteistoimintamuodoilla, 2) **pääkaupunkiseudun kilpailukyvyn parantaminen** ja 3) kaupunkirakenteen ja asumisen kehittäminen.

Strategioita tukevat yhteiset painotuksia ovat kansainvälinen vetovoima, talouden tasapaino, turvallisuus, hyvä hallinto, osallisuus, kestävä kehitys ja monikulttuurisuus.

Pääkaupunkiseudun kilpailukyvyn parantamiseksi seudulle laaditaan kaikkiaan neljä osastrategiaa: innovaatiostrategia, **seudullinen elinkeinopoliittikka**, kansainvälinen elinkeinomarkkinointi sekä osaanvan työvoiman saatavuus- ja maahanmuuttopoliittikka.

Haasteena pääkaupunkiseudun kilpailukyvyn kehittämisessä on luoda kansainvälisesti kilpailukykyinen innovaatioympäristö seudullisista lähtökohdista.

Pääkaupunkiseudun vahvuudet ovat yliopistojen, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten suuri määrä ja niissä tapahtuva tieteellinen tutkimustoiminta, korkeasti koulutetut ihmiset, hyvät liikenneyhteydet, gateway -asema Venäjälle ja Aasiaan sekä monipuolinen elinkeinorakenne. Seutua voidaan tarkastella isona innovaatiojärjestelmänä, joka koostuu useista dynaamisista innovaatioympäristöistä, jotka verkottuvat keskenään. Erityisen tärkeää on yritysten ja elinkeinoelämän muiden organisaatioiden vuorovaikutus näiden ympäristöjen kanssa.

Suomen kilpailukyvyn parantamista on käsitelty useissa raporteissa ja strategioissa. Valtioneuvoston **Suomi maailmantaloudessa** -selvityksessä keinoiksi globaalissa kilpailussa pärjäämiseksi nousivat osaamisen vahvistaminen, talouden ja yhteiskunnan avoimuuden lisääminen ja uudistuminen. Nämä seikat painottuvat koulutus- ja inno-

vaatiojärjestelmän vahvistamisessa, hyödyke- ja työmarkkinoiden sekä julkisen sektorin toiminnan tehostamisessa.

Suomi uuteen nousuun – innovaatiot ja osaaminen – raportissa (SITRA 2005) kilpailukyvyn edistämisen keskeisenä haasteena on nykyisen osaamisperustan vahvistaminen ja innovaatiojärjestelmämme kansainvälistäminen. Yltääksemme jatkuvaan menestykseen ja hyvään kilpailukykyyn 5-10 vuoden päästä, Suomen on oltava kansainvälisesti innovaatiotoiminnan kärkimaa. Keinoina tähän ovat viennin korkean tason ylläpito, investointien lisääminen, palvelusektorin kehittäminen, teknologian hyödyntäminen, ideoiden, luovuuden ja osaamisen kaupallistaminen sekä yrittäjäaktiivisuuden lisääminen. Paikallisella tasolla innovaatiojärjestelmän tärkeiksi toimijoiksi nostetaan erilaiset teknologiakeskukset, TE -keskukset, osaamiskeskukset, paikalliset pääomasijoittajat ja kuntien elinkeinotoimet.

Uudenmaan maakuntasuunnitelmassa vuoteen 2030 strategiapainotukset ovat samansuuntaisia: Innovaatiotoiminnan edistäminen, monipuolisen osaamisen vahvistaminen, globaalisti kilpailukykyisten kärki-klustereiden toiminta-edellytysten parantaminen, kansainvälisyyden lisääminen kaikessa vuorovaikutuksessa sekä pääkaupunkiseudun tehokas markkinointi. Strategisesti tärkeä valinta on Venäjän ja Itämeren alueen yhteistyö pääkaupunkiseudun vahvistamiseksi Itämeren alueen innovaatio- ja liiketoiminnan sekä logistiikan keskittymänä.

Helsingin seudun yhteinen innovaatiostrategia "Yhdessä huipulle" (2005) korostaa neljää aluetta, joilla on erityinen asema kilpailukykyä rakennettaessa. (1) Tutkimuksen ja osaamisen kansainvälisen veto-voiman lisääminen on välttämättömyys osaamisvarantomme turvaamiseksi tulevaisuudessa. (2) Osaamiskeskittymien vahvistaminen ja yhteisten kehitysalustojen luominen jalostavat huippuosaamisestamme uutta liiketoimintaa ja hyvinvointia. (3) Julkisten palveluiden uudistaminen ja innovaatiot liittyvät kiinteästi moniin tulevaisuuden mahdollisuuksiin kuten hyvinvointipalveluiden kasvupotentiaalin kaupalliseen hyödyntämiseen. (4) Yleistä innovaatiotoiminnan tukea tulee vahvistaa esimerkiksi kasvuyrittäjyyden edellytyksiä parantamalla.

Pääkaupunkiseudun elinkeinostrategian pohjana ovat myös kaupunkien omat elinkeinostrategiat ja –ohjelmat sekä toteuttamisvälineinä mm. kaupunkiohjelma ja osaamiskeskusohjelma.

2. PÄÄKAUPUNKISEUDUN YHTEISEN ELINKEINOPOLITIIKAN KESKEISET LINJAUKSET

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteinen elinkeinostrategia kokoaa yhteen ne periaatteet, toiminta-alueet ja menettelytavat, joita kaupungit suunnittelevat ja osin myös toteuttavat yhteistyössä.

2.1. Uusien yritysten syntymisen ja kasvun edistäminen sekä nykyisten yritysten toimintaedellytysten parantaminen ja liiketoimintaympäristön vahvistaminen

Pääkaupunkiseutu on määrällisesti ja laadullisesti tärkein innovaatio- ja liiketoimintaympäristö Suomessa. Seudulle syntyy nykyisin noin puolet maan kasvuyrityksistä. Kaupunkien *yhteiset* uutta yrittäjyyttä tukevat toimenpiteet tulee kohdentaa osaamista innovatiivisesti hyödyntäviin, potentiaalsiin uusiin kasvuyrityksiin ¹⁾, joihin myös valtaosa uusista työpaikoista syntyy.

Tavoite I

Nopeaan kasvuun pyrkivien yritysten osuus uusista yrityksistä kaksinkertaistuu vuoteen 2010 mennessä.

Kasvuyritysten tukitoimet tulee kytkeä kansallisiin hankkeisiin. Kaupunkien yhteiset toimenpiteet täydentävät käynnissä olevia kansallisia hankkeita. Erityisenä haasteena on tehostaa yritysten hyödyntämättömien innovaatioiden kaupallistumista.

Toimenpiteet

1. **Kaupungit käynnistävät yritysten kaupallistumatta jäävien innovaatioiden hyödyntämiseksi yhteisen kehittämissuunnitelman, jonka tavoitteena on tunnistaa hyödyntämättä jääneet innovaatiot ja tukea niiden kaupallistumista. (Innovaatiostrategian toimenpide-ehdotus 17).**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
 - Culminatum
 - TE-keskus
2. **Kehitetään yrityshautomotoimintaa tukemaan nykyistä paremmin yritysten kasvua ja kansainvälistymistä.**

Seudulla on viisi tietointensiivisten alojen yrityshautomoa: Arabus Arabianrannassa, Helsinki Business and Science Park Oy Meilahdessa ja Viikissä, New Business Center kauppa- ja korkeakoulun ”business-kampuksella”, Techonopolis Ventures Oy Otaniemessä ja Vantaan Aviapoliksessa sekä TwinBic Pitäjänmäellä.

Nykyisen yrityshautomoverkosto toimii pitkälti Euroopan sosiaalirahaston myöntämän rahoituksen turvin. Nykyinen rakennerahastokausi päättyy vuonna 2006. Osaamiskeskittymille tärkeän hautomopolitiikan uudistaminen edellyttää hautomoiden toimintakonseptin ja rahoitusmallin uudistamista. KTM:n yrityskehitysohjelmalla (YRKE) tuleekin laajentaa nykyisestäään siten, että se kattaa kaikki pääkaupunkiseudun keskeiset yrityshautomot.

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
- TE-keskus
- Tekes

¹⁾ Kasvuyritys: Myynnin kasvu yli 50 % vuodessa kolmena vuonna peräkkäin ja ensimmäisinä vuosina volyymiä vähintään 200 000 euroa. Suomessa n. 4 % yrityksistä täyttää em. kriteerin.

- 3. Käynnistetään hautomotoiminnan ja -operaattoreiden vaikuttavuuden riippumaton arviointi, jonka perusteella laaditaan suunnitelma hautomotoiminnan uudistamiseksi vuoden 2006 jälkeen. (Innovaatiostrategian toimenpide 23)**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
- TE-keskus

- 4. Uusi yhteinen yrityspalvelukonsepti ulotetaan esihautomovaiheesta varhaisen kasvun vaiheeseen. Alkuvaiheen rahoittajat kytketään nykyistä kiinteämmin hautomoihin. (Innovaatiostrategian ehdotukset 19, 20 ja 25)**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeino- ja rahoitustoimet
- TE-keskus
- Culminatum, pääomasijoittajien "Round Table"

Tavoite II

Turvataan osaavan työvoiman saatavuus työelämän muuttuviin tarpeisiin.

Osaava työvoima on kasvun välttämätön edellytys sekä toimiville että alkaville yrityksille innovatiivisuuteen, osaamiseen ja teknologiaan perustuvassa taloudessa. Koulujärjestelmämme tulee kyetä tuottamaan huippuosaajia kaikilla koulutuksen tasoilla ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluihin. Kaupungit tai niiden muodostamat koalitiot ovat toisen asteen ammatillisen koulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen sekä ammattikorkeakoulujen ylläpitäjiä. Peruskoulun jälkeinen koulutus on suunniteltava ja aloituspaikat määriteltävä seudullisesti. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää läheistä yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa sekä sivistystoimien ja elinkeinotoimien välistä yhteistyötä kuntien sisällä.

Toimenpiteet

5. **Toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen suunnittelussa otetaan huomioon elinkeinopoliittiset näkökulmat sekä tuetaan toimijoiden verkottumista. Lisäksi yritysten, julkisen sektorin toimijoiden, korkeakoulujen sekä muiden oppilaitosten verkostoitumista tuetaan.**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeino- ja sivistystoimet
- Yritykset ja elinkeinoelämän järjestöt
- Oppilaitokset

6. **Maahanmuuttajien työllistymiseksi koulutusta suunnataan elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti työvoimaa tarvitseville aloille.**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeino- ja sivistystoimet
- Työvoimatoimistot

Tavoite III

Muodostetaan pääkaupunkiseudun yrityspalveluista kattava seudullinen kokonaisuus.

Yrityksille on seudulla tarjolla runsaasti sekä julkisen että yksityisen sektorin palveluja. Helsingissä ja Vantaalla kaupunki tarjoaa neuvontapalveluita sekä aloittaville yrittäjille että jo toiminnassa oleville yrityksille. Helsingillä on erityisiä palveluita myös maahanmuuttajayrittäjille. Uusyrityskeskukset kussakin kaupungissa opastavat yrittäjiksi aikovia. Helsingissä sijaitseva Uudenmaan TE-keskus tarjoaa neuvonta-, kehittämis- ja rahoituspalveluja koko alueen yrityksille.

KTM:n Suomalaiset yrityspalvelut –työryhmä esittää julkisten yrityspalvelujen kokoamista YritysSuomi -brändin alle. Järjestelmä koostuisi internet-palvelusta, valtakunnallisesta puhelinpalvelusta, maan kattavasta seudullisesta yrityspalvelupisteverkosta (YPP), kasvuyrityspalvelusta sekä innovaatiopalvelusta.

Yrityspalveluja on tarkoituksenmukaista kehittää em. työryhmän linjauksen pohjalta myös pääkaupunkiseudun kaupungeissa. Seudullinen yrityspalvelupisteverkko on kuitenkin toteutettava alueen kaupunkien ja valtion yhteistyönä siten, että kukin kaupunki vastaa osaltaan toimintaan osallistumisesta ja aiheutuvista kustannuksista.

Toimenpiteet

7. **Kaupunkien yrityspalvelut koordinoidaan yhdessä muiden yrityspalveluja tuottavien organisaatioiden kanssa. Tavoitteena on tarjota kattava seudullinen palvelukokonaisuus erikoistumismahdollisuuksineen riippumatta palvelun tarjoajan sijainnista tai organisaatiosta.**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
- TE-keskus
- Uusyrityskeskukset
- Yritykset ja elinkeinoelämän järjestöt

8. **Maahanmuuttajayrittäjien neuvonta- ym. palveluiden saatavuutta ja laatua parannetaan palvelujen paremmalla koordinoinnilla tai keskittämällä maahanmuuttajayrittäjien palvelutarjonta (esimerkkinä pääkaupunkiseudulla Helsingin kaupungin NYP-Yrityspalvelut –yksikkö).**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet

Tavoite IV

Yrittäjyysmyönteisyys lisääntyy ja yrittäjyysvalmiudet paranevat.

Suomen elinkeinorakenteen perusongelmana pidetään alhaista yrittäjyysaktiivisuutta ja erityisesti nopeaan kasvuun pyrkivien yritysten vähäistä määrää. Teknologiamurroksen aikana tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuksia uusiin innovaatioihin ja niiden kaupallistamiseen – mahdollisuuksiin tarttuvia yrittäjiä on kuitenkin ollut liian vähän. Yrittäjyyden ja työelämän ymmärtämisen sisällyttäminen opetus-suunnitelmiin jo peruskoulutasolta alkaen voivat ratkaisevasti alentaa yrittäjäksi ryhtymisen kynnystä.

Toimenpiteet

9. **Kaupungit ja elinkeinoelämä yhdessä välittävät yritystoiminnasta ja sen mahdollisuuksista tietoa alan toimijoille ja suurelle yleisölle. Yhteistyössä yrittäjyydestä luodaan myönteistä kuvaa viestinnän ja markkinoinnin keinoin.**

Vastuutahot

- Kaupungit (mm. elinkeino- ja sivistystoimet)
- Uusyrityskeskus
- Kauppakamari, yrittäjäjärjestöt

2.2. Kilpailukykyisten klustereiden ja klusteriyhteistyön tukeminen

Pääkaupunkiseutu rakentaa tulevaisuuttaan vahvan ja kansainvälisesti kilpailukykyisen liiketoiminnan varaan. Vahvat toimialat (klusterit) ovat tässä avainasemassa.

Pääkaupunkiseudulla valittujen keskeisten kärkiklustereiden (hyvinvointi, luovat alat, tietointensiiviset palvelut) kehittämisen tulee perustua teknologian ja osaamisen tehokkaaseen hyödyntämiseen yrityksissä. Kehittämishjelmien tulee kannustaa yrityksiä geneeristen teknologioiden, kuten ICT:n, logistiikan ja muotoilun parempaan hyödyntämiseen kilpailuetuja rakennettaessa. Tavoitteeseen päästään tekemällä verkotunutta yhteistyötä yritysten kanssa.

Tavoite V

Vahvistetaan kärkialojen kasvua ja niiden välistä klusteriyhteistyötä kehittämissohjelmilla sekä innovaatioympäristöjen tukemisella, jotta seudun yritykset menestyvät globaalissa kilpailussa.

Toimenpiteet

10. **Pääkaupunkiseudulla valittujen klustereiden kasvun edellytyksiä vahvistetaan.**
11.
 - **Hyvinvointiklusteri:** Laajennetaan ja kehitetään yhteisiä hyvinvointialan toimintaympäristöjä (mm. Laurean Well Life Center, Kustaan-kartanon palvelukeskus, Vantaan hyvinvointikeskus). Yritykset ja tutkimuslaitokset voivat keskuksissa tuotekehittelyn eri vaiheissa yhdessä kehittää ja testata innovaatioita. Alan kehittämisessä tarvitaan uusia elektroniikan, nanoteknologian, informaatio- ja viestintäteknologian sekä logistiikan tuote- ja palveluinnovaatioita.
 - **Luovat alat:** Luovien alojen liiketoimintaosaamista ja toiminnan laajentamista tuetaan perustamalla teknologiakeskusmallia mukaileva luovien alojen (muotoilu, design, kulttuuriteollisuus) osakeyhtiö Arabianrantaan. Yhtiö kokoaa yhteen alueen hajallaan olevat toiminnot (osaamiskeskus, yrityshautomo, innovaatiopalvelut jne.) ja vahvistaa mm. uusien yritysten liiketoiminta- ja muotoiluosaamista. (Innovaatiostrategian toimenpide-ehdotus 19 koskien Arabianrantaa)
 - **Tietointensiivisten palveluiden klusteri:** Käynnistetään tietointensiivisten palvelualojen kehittämissohjelma. Pääkaupunkiseutu on kansallisesti ylivoimainen alan keskittymä. Suomi sijoittuu kuitenkin EU:n vertailussa häntäpäähän tarkasteltaessa osaamisintensiivisten palveluiden osuutta BKT:sta. Tietointensiivisten palvelualojen kehittämissohjelman valmistelua jatketaan Culminatumin johdolla innovaatiostrategian toimenpide-ehdotuksen 20 mukaisesti. Valmistelussa otetaan huomioon myös Tekesin palveluihin keskittyvän Serve-teknologiaohjelman (valmisteilla 8/2005) rajaukset ja painotuk-

set. Tavoitteeksi asetetaan tietointensiivisten palvelualojen nostaminen osaksi vuonna 2007 käynnistyvää uudistettua osaamiskeskusohjelmaa.

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
- Osaamiskeskusohjelma, Culminatum
- Uudenmaan liitto

- 12. Kehitetään innovaatioympäristöjä, joissa ovat mukana eritasoiset yrityspalvelut, hautomopalvelut, yrityskehitysohjelmat sekä muu kehittämis-toiminta. ICT:n, muotoilun, bio-, mikro- ja nanoteknologian sekä logistiikan uusien sovellutusten hyödyntämistä kaikilla toimialoilla edistetään.**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
- TE-keskus
- Uudenmaan liitto

2.3 Kansainvälistymisen edistäminen ja kansainvälisiin investointeihin ja yrityksiin panostaminen

Suomi, Helsinki ja Helsingin seutu ovat viime vuosina sijoittuneet kärkeen monissa kansainvälisissä vertailuissa, joissa on arvioitu alueiden tai kaupunkien kilpailukykyä yritysten toimintaympäristöinä. Korkeat sijoitukset eivät kuitenkaan ole konkretisoituneet ulkomaisten yritysten sijoittumisina alueelle. Ulkomaiset kiinteistöinvestoinnit sen sijaan ovat lisääntyneet.

Tavoite VI

Tehostetaan kansainvälistä markkinointia ulkomaisten investointien ja yritysten houkuttelemiseksi alueelle.

Toimenpiteet

- 13. Perustetaan pääkaupunkiseudun kaupunkien ja Uudenmaan liiton yhteinen elinkeinomarkkinointiyhtiö.**

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnalle jätetyn erillisen ehdotuksen mukaan Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit sekä Uudenmaan liitto perustavat uuden yhteisen markkinointiyhtiön, jonka toimintaan Culminatum osallistuu erikseen laadittavan runkosopimuksen mukaisesti. Uusi yhtiö toimii kiinteässä yhteistyössä kaupunkien elinkeino- ja markkinointiyksiköiden kanssa.

Vastuutahot

- Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Uudenmaan liitto

Tavoite VII

Vahvistetaan ja kansainvälistetään toimintaympäristöjä, jotka houkuttelevat ulkomaisia yrityksiä ja huippuosaajia.

Suomessa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla on jo nyt kansainvälisen tason huippuosaamista, jota hyödyntäen voidaan rakentaa maailmanluokan innovaatioympäristöjä. Tällainen on esimerkiksi Forum Virium Helsinki –klusterihanke, joka voi nousta kansainvälisesti merkittäväksi digitaalisten sisältöjen ja palveluiden kehitysalustaksi.

Elinkeinomarkkinoinnin rinnalla tulee pääkaupunkiseutua markkinoida aktiivisesti myös maailmanluokan opiskelu- ja tutkimusympäristönä. Pääkaupunkiseudun kansainvälistyvä yritystoiminta tarvitsee tulevaisuudessa yhä enemmän myös ulkomaisia huippuosaajia, joiden rekrytoiminen jo opiskeluvaiheessa tuottaa parhaan tuloksen, jos mittarina pidetään pitkäaikaista asettumista Suomeen. Kaupunkien yhteistyötä yliopistojen, tutkimuslaitosten ja ammattikorkeakoulujen kanssa tulee tiivistää seudun osaamisen markkinoinnissa. Markkinointiponnisteluiden rinnalla tulee lisäksi kehittää korkeatasoinen ja kattava palvelukokonaisuus, jolla tuetaan ulkomaisten osaajien asettumista ja viihtymistä.

Palvelukokonaisuuden tulee sisältää ainakin osaajien rekrytointiin (seudun markkinointiin), asumiseen, opiskeluun, perheenjäsenten palveluihin (esim. kansainvälisiin kouluihin) ja työllistymiseen liittyviä palveluita. Culminatum koordinoi konseptin suunnittelua osana pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelmaa vuosille 2005 - 2007.

Toimenpiteet

- 14. Ulkomaalaisia osaajia palvellaan tulevaisuudessa nykyistä paremmin kehittämällä seudullinen palvelukonsepti yhteistyössä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa.**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
- Culminatum
- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut

- 15. Hyödynnetään jo olemassa olevia kansainvälisiä yhteyksiä ja luodaan uusia kontakteja merkittäviin ulkomaisiin osaamiskeskittyymiin.**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
- Innovaatioympäristöt
- Uudenmaan liitto

Tavoite VIII

Parannetaan pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymismahdollisuuksia ja edistetään kansainvälisiä liiketoimintamahdollisuuksia alueella.

Pääkaupunkiseudulla tarvitaan markkinointitutkimuksista, rekrytointi- ja asianajotoimistopalveluista koostuvia palvelukonsepteja, joita voivat hyödyntää sekä ulkomaille suuntautuvat suomalaiset yritykset että Suomessa toimintansa käynnistävät yritykset.

Toimenpiteet

- 16. Luodaan yrityksille suunnattu seudullinen kansainvälistymispalveluja tuottava keskus.**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
- Innovaatioympäristöt

Tavoite IX

Nostetaan logistinen sijainti ja logistinen osaaminen seudulliseksi kilpailutekijäksi.

Globaalissa taloudessa saavutettavuus on keskeinen kilpailuvaltti. Pääkaupunkiseutu on maan logistinen kansainvälinen keskus ja korkeatasoinen länsimaisen liiketoiminnan ja osaamisen keskittymä Venäjän ja Baltian naapurina. Suomen asema logistisena käytävänä Euroopasta ja Itämeren yhteisöstä Venäjälle ja Aasiaan ovat tulevaisuuden logistiikan ja kansainvälisen yritys yhteistyön mahdollisuuksia.

Pääkaupunkiseudun aseman vahvistamiseksi Itämeren yhteisön kehittymistä nykyistä vahvemmaksi osaksi Euroopan yhteisöä on edistettävä aktiivisesti. Pääkaupunkiseutua tulee kehittää toimintaympäristönä, jossa sekä vienti- että kansainvälisillä yrityksillä on hyvät toimintaedellytykset hyödyntää logistista asemaa.

Toimenpiteet

- 17. Luodaan seudulle yrityksille suunnatut Gateway-palvelut (palvelut, jotka on suunniteltu kansainvälisille yrityksille hyödyntämään Suomea kauttakulkureittinä tai tukikohtana vientitoiminnassaan). Erityisryhmänä Venäjään ja Aasiaan suuntautuvat yritykset.**

Vastuutahot

- Kaupunkien elinkeinotoimet
- Innovaatioympäristöt
- Uudenmaan liitto

- 18. Sijaintia Itämeren alueen uuden tiedon ja osaamisen keskuksena hyödynnetään. Yhteistyötä Venäjän ja muiden Itämeren maiden kanssa tehostetaan tavoitteellisesti ja aktiivisesti. Venäjä- ja Baltia-yhteyksiä kehitetään tutkimus- ja yritys yhteistyössä.**

Vastuutahot

- Uudenmaan liitto
- Innovaatioympäristöt
- Yliopistot ja tutkimuslaitokset

3. PÄÄKAUPUNKISEUDUN KAUPUNKIEN YHTEISEN ELINKEINOPOLITIIKAN ORGANISOINTI, TOTEUTUS JA SEURANTA

3.1 Elinkeinoasioiden organisoinnin nykytila

Elinkeinopolitiikkaa toteuttavat Suomessa monin paikoin seudulliset elinkeino-, kehitysyritykset tms. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella kunnilla on keskinäisiä elinkeinoyhtiöitä. Suurilla kaupunkiseuduilla on lisäksi teknologiakeskuksia, jotka ovat erikoistuneet tietointensiivisten toimialojen edistämiseen.

Pääkaupunkiseudun kaupungeilla on kullakin omalla tavallaan organisoitu elinkeinotoimi, minkä lisäksi yrityspalvelujen tarjonta vaihtelee kaupungeittain. Kaupunkien **yhteistä elinkeinopoliittista** toimintaa on koordinoitu elinkeinojohtajien yhteistyöllä ja toteutettu pääasiassa hankekohtaisesti eri organisaatioiden kautta tai projektien muodossa. Tätä toimintaa on ohjannut **kaupunginjohtajien perustama pääkaupunkiseudun elinkeinoryhmä**, josta vetovastuu on Uudenmaan liitolla.

Lisäksi kaupunkien yhteistä tai seudullista elinkeinopolitiikkaa suunnittelevat ja toteuttavat pääkaupunkiseudulla seuraavat kolme organisaatiota, joissa kaupungit ovat osakkaina.

Uudenmaan liitto on lakisääteinen aluekehittäjä- sekä kuntien edunvalvontaorganisaatio kattaen Uudenmaan 24 kuntaa. Elinkeinopolitiikassa Uudenmaan liitto mm. tuottaa maakuntatason strategioita ja -ohjelmia sekä koordinoi ja rahoittaa alueellisia ja seudullisia hankkeita.

Culminatum Ltd Oy, Uudenmaan osaamiskeskus, on Helsingin seudun kaupunkien, Uudenmaan liiton, elinkeinoelämän ja korkeakoulujen omistama yhtiö. Yhtiön tehtävä on edistää tiede- ja osaamispohjaisen yritystoiminnan syntyä ja kasvua toimialueellaan.

Helsinki Region Marketing Oy on seudun kaupunkien, Uudenmaan Liiton ja Helsingin seudun kauppakamarin omistama yhtiö, joka tähän asti on vastannut Helsingin seudun kansainvälisestä elinkeinomarkkinoinnista omistajiensa toimeksiannosta.

Uudenmaan TE-keskus on KTM:n alainen alueorganisaatio, joka tuottaa alueen yritystoiminnan ja työllisyyden edistämiseen tähtääviä tuoteistettuja yrityspalveluja ja rahoitusta sekä toteuttaa itse ja rahoittaa erilaisia kehittämishankkeita. TE-keskuksen rooli on merkittävä Uudenmaan yrityshautomoverkon toiminnan koordinoijana.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyöhön liittyviä elinkeinopoliittisia organisaatioita ovat myös mm. Finpro, Finnvera, Sitra ja Tekes.

3.2. Ehdotus organisoinniksi ja toteutukseksi

Osa elinkeinopoliittisista tehtävistä on syytä edelleen hoitaa **kaupunkikohtaisesti**, sillä kaupungeilla on omia erilaisia elinkeinotoiminnan linjauksia ja malleja.

Yhteinen elinkeinopolitiikka voidaan parhaiten hoitaa jo olemassa olevia toimintamalleja ja osakkuusorganisaatioita kehittämällä.

Uuden seudullisen elinkeino-organisaation perustaminen ei siten ole tarkoituksenmukaista. Kaupunkien elinkeinotoimien keskinäinen **yhteistyö on kuitenkin organisoitava selvästi nykyistä tiiviimmäksi**.

Yhteistyötä koordinoivaksi elimeksi tulisi nimetä ns. **pääkaupunkiseudun elinkeinoasioiden johtoryhmä**, joka koostuu kaupunkien elinkeinoasioista vastaavista henkilöistä. Johtoryhmän tehtäviin kuuluisi suunnitella sekä koordinoida yhteisiä toimenpiteitä. Tehtävänä olisi ohjata eri osakkuusorganisaatioiden sekä tässä strategiassa mainittujen muiden vastuutahojen kanssa tehtävää työtä.

Pääkaupunkiseudun kehittäminen maailmanluokan innovaatioympäristöksi ja seudullisten yritysklustereiden rakentaminen ovat tavoitteita, joita toteuttamaan kaupungit tarvitsevat kehittäjäorganisaation apua. Nämä tehtävät voidaankin parhaiten hoitaa yhteisesti **Culminatum Oy:n** puitteissa. Tämä edellyttää kuitenkin yhtiön ja pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyömallin kehittämistä.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien ja Culminatumin kesken tulee valmistella runkosopimus, jossa määritellään yhtiölle annettavat yhteiset tehtävät sekä kaupunkien saamat elinkeinopoliittiset vastikkeet. Lisäksi tulee määritellä johtamismalli, jolla perustettava elinkeinoasioiden johtoryhmä voi ohjata Culminatun yhteisen elinkeinopolitiikan toteuttamisessa.

Uudenmaan liitto tulisi toimimaan kiinteässä yhteistyössä Culminatumin kanssa elinkeinopolitiikassa. Kilpailukyvyn parantaminen ja seutuyhteistyön kehittäminen ovat liiton strategiassa avainasioita.

Helsinki Region Marketing Ltd. ei jatkossa vastaa seudun kansainvälisestä elinkeinomarkkinoinnista. Seudun markkinoinnin uudelleenorganisointia selvittänyt työryhmä ehdottaa pääkaupunkiseudun neuvottelukunnalle uuden yhteisen markkinointiyhtiön perustamista (ks. kohta 2.3.).

3.3 Seuranta

Pääkaupunkiseudun elinkeinoasioiden johtoryhmä raportoi kaupunginjohtajille toimenpiteiden toteutumisesta säännöllisesti.

4. TYÖRYHMÄN KOKOONPANO JA KOKOUKSET

Kaupunginjohtajien 2.11.2004 tekemän päätöksen mukaan elinkeinopolitiikkaa valmistelemaan nimettiin työryhmä, jonka puheenjohtaja toimii yrityspalvelujohtaja **Leea Markkula-Heilamo** Vantaalta ja jäseninä elinkeinopäällikkö **Nyrki Tuominen** Helsingistä, elinkeinojohtaja **Kari Ruoho** Espoosta, johtaja **Eero Holstila** Culminatium Oy:stä sekä johtaja **Jukka Peltomäki** Uudenmaan liitosta ja hänen siirryttyään muihin tehtäviin kesäkuusta 2005 alkaen elinkeinopäällikkö **Helena Winter**. Työryhmän koordinaattorina on toiminut viestintäpäällikkö **Sirkka Mäkeläinen** Helsingin kaupunginkansliasta.

Työryhmä kutsui lisäksi projektipäällikkö **Minna Maarttolan** Helsingistä, elinkeinopäällikkö **Helena Winterin** Uudenmaan liitosta, kehittämispäällikkö **Ritva Alatalon** Vantaalta ja projektijohtaja **Tatu Laurilan** Culminatiumista ryhmän asiantuntijajäseniksi.

Työryhmä asetti tavoitteekseen myös yhteistyön kauppakamareiden ja yrittäjäjärjestöjen kanssa sekä heidän edustajiensa kuulemisen. Yhteisiä kokouksia on järjestetty kolme kertaa. Yhteistyöhön on kutsuttu tai kokouksiin ovat osallistuneet **Jorma Nyrrhilä** (varatoimitusjohtaja, Helsingin kauppakamari), **Heikki J. Perälä** (toimitusjohtaja, Helsingin kauppakamari), **Jaakko Pajula** (toimitusjohtaja, Helsingin yrittäjät), **Kauko Koskinen** (puheenjohtaja, Helsingin yrittäjät), **Sampsa Saralehto** (toimitusjohtaja, Espoon kauppakamari), **Erkki Pärssinen** (toimitusjohtaja, Espoon yrittäjät), **Kirsi Åkerlund** (puheenjohtaja, Espoon yrittäjät), **Tapani Rahkola** (johtaja, Vantaan kauppakamariosasto), **Seppo Teini** (puheenjohtaja, Vantaan yrittäjät), **Sirkka Hannula** (toimitusjohtaja, Vantaan yrittäjät), **Arto Salmela** (osastopäällikkö, TE-keskus). Kauppakamareiden ja yrittäjien kirjalliset kannanotot ovat liitteinä 2 ja 3.

Työryhmän kokouksissa on kuultu asiantuntijoina myös valtiovarainministeriön ylijohtaja **Anne Brunilaa** sekä Tampereen yliopiston professori **Markku Sotarautaa**.

Työryhmä on kokoontunut 20 kertaa 23.11.2004 – 15.11.2005 välisenä aikana.

5 . LIITTEET

- 5.1. Pääkaupunkiseudun toimintaympäristökuvaus
- 5.2. Helsingin seudun kauppakamarin kommentit
- 5.3. Helsingin Yrittäjien, Espoon Yrittäjien ja Vantaan yrittäjien kommentit

Liite 1:

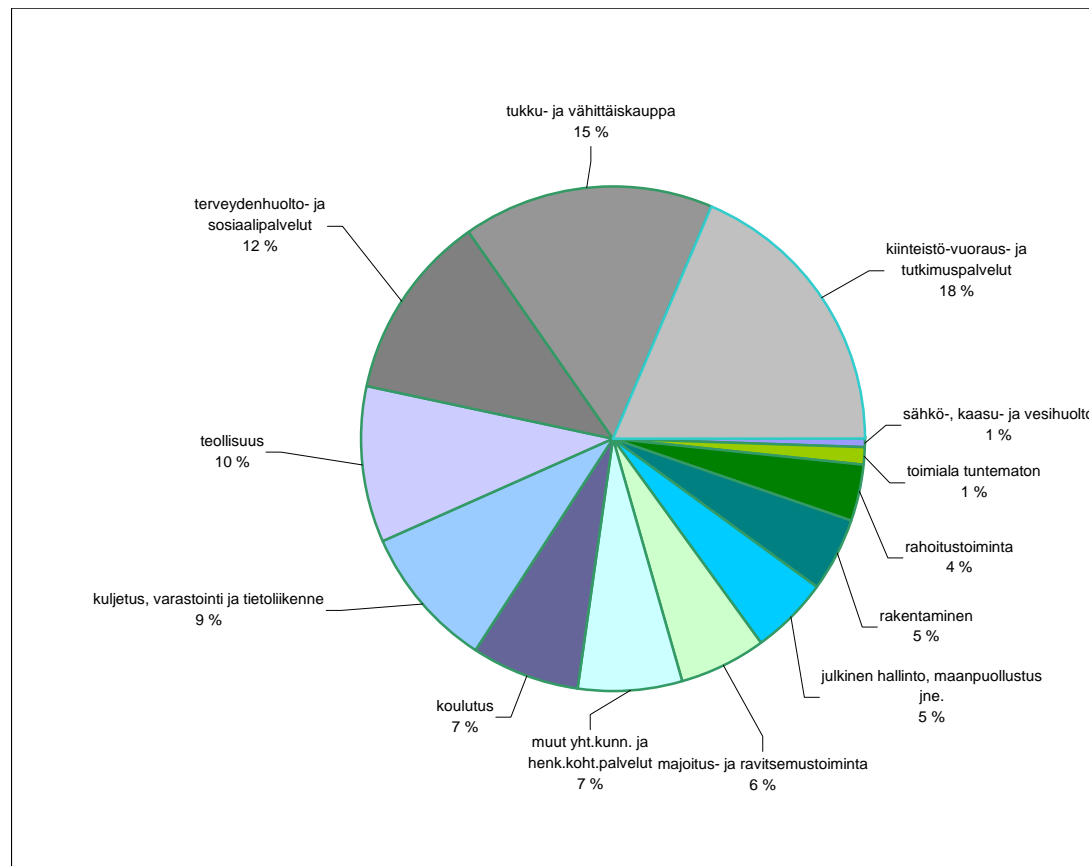
PÄÄKAUPUNKISEUDUN TOIMINTAYMPÄRISTÖKUVAUS

Pääkaupunkiseutu on Helsingin seudun ja koko Uudenmaan taloudellisen toiminnan ydinalue. Pääkaupunkiseutu on myös maan ylivoimaisesti suurin ja monipuolisin yritystoiminnan keskittymä, jolla on suuri merkitys koko maan talouskehitykselle. Pääkaupunkiseutu on Suomen ainoa metropolialue ja se poikkeaa sekä elinkeino- että väestörakenteeltaan maan muista alueista. Pääkaupunkiseutu on ollut tähän saakka vahvaa kasvualuetta, jossa asui vuoden 2004 lopussa lähes miljoona asukasta ja kehyskunnat mukaan lukien 1,2 milj. asukasta. Väestömäärä on kasvanut viime vuosina keskimäärin 0,7 % vuodessa kunnittaisten vaihtelujen ollessa suuria. Vastaavasti työvoiman määrä on kasvanut v.2000 – 2004 noin 0,8 % (513 700 henkilöä). Pääkaupunkiseudun kasvu on laantunut 2000 –luvulla jonkin verran aikaisempiin vuosiin verrattuna ja kasvu on suuntautunut myös ympäröiviin kehyskuntiin.

Toimialarakenteen kehitys pääkaupunkiseudulla

Pääkaupunkiseudun elinkeinorakenne on palveluvaltaista. Työpaikoista palvelujen osuus on yli 80 %. Liike-elämän palvelujen ryhmä on suurin. Siihen kuuluvat myös kiinteistö-, vuokraus ja tutkimuspalvelut (18 %), mikä sisältää yrityssectorille suuntautuneen toiminnan ohella kotitalouksille kohdistuvat palvelut. Julkisten palvelujen osuus on 25 % ja kaupan ja jalostuksen osuus on kumpikin vajaat viidennes kaikista pääkaupunkiseudun 583 000 työpaikasta vuonna 2003.

Kuvio 1: Pääkaupunkiseudun työpaikat 2003

Lähde: Tilastokeskus, Kaupunki- ja seutuindikaattorit, päiv.5/2005 vuoden 2003 tiedoilla

Pääkaupunkiseudun erikoistumisalat

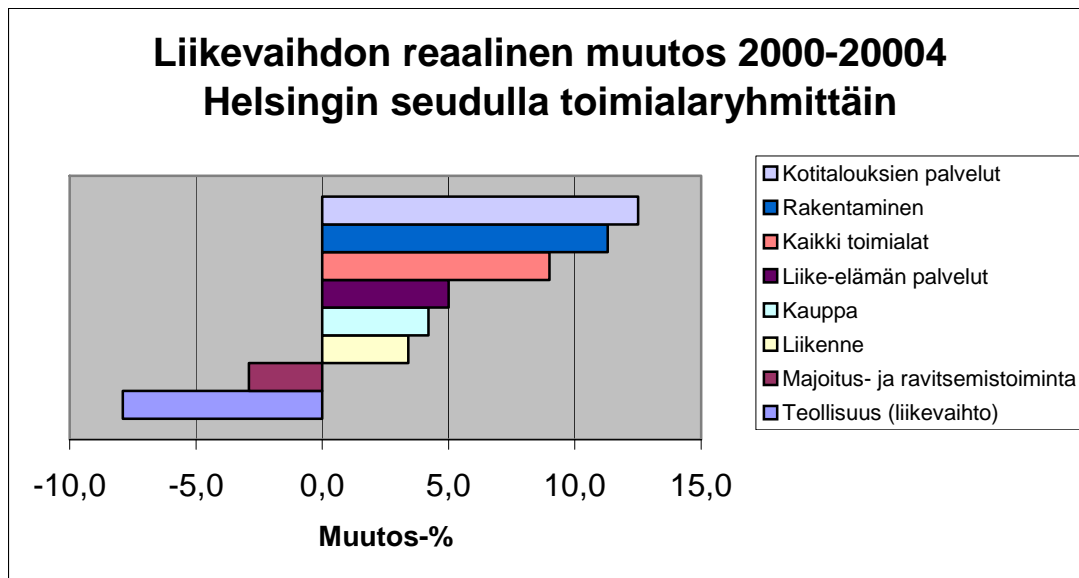
Pääkaupunkiseudun samoin kuin koko Helsingin seudun vahvimmat erikoistumisalat ovat korkean teknologian teollisuus ja palvelut, tutkimus- ja kehittäminen, logistiikka sekä valtakunnalliset julkishallinnon palvelut. Erikoistumista on tarkasteltu suhteuttamalla seudun kunkin toimialan työpaikkaosuus koko maan vastaavaan osuuteen.

Tuotannon ja liikevaihdon kehitys

Pääkaupunkiseudun samoin kuin koko Helsingin seudun tuotanto kasvoi vuonna 2004 neljällä prosentilla edellisvuodesta. Toimialoista jatkoivat kasvuaan rakentaminen ja kotitalouspalvelut. Lisäksi teollisuustuotanto kääntyi kasvuun vuoden loppupuolella.

Yritysten kaikkien toimialojen yhteenlaskettu reaali liikevaihto on kasvanut vuosina 2000 – 2004 noin 9 prosentilla. Voimakkainta liikevaihdon kasvu on ollut kotitalouksien palveluissa ja rakentamisessa. Sen sijaan teollisuudessa liikevaihto väheni lähes 8 % johtuen suurelta osin elektroniikan vientihintojen laskusta vaikka teollisuuden tuotanto kasvoi.

Kuvio 2:

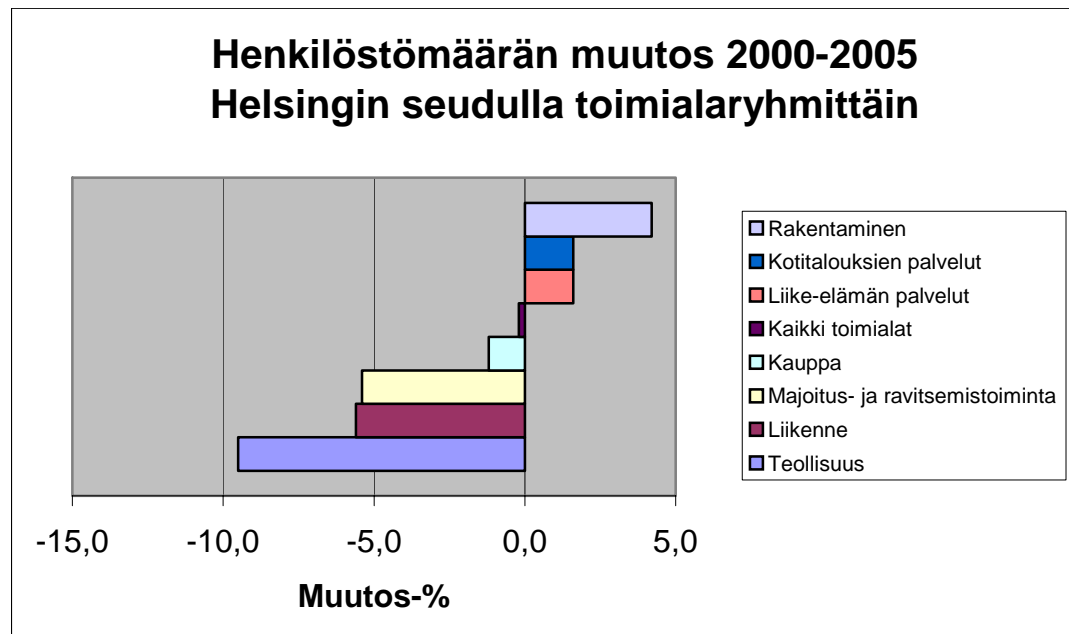

Lähde: Tilastokeskus, tuottavuuslaskelma, Kaupunkitutkimus TA Oy

Henkilöstömäärän muutos ja työn tuottavuus

Henkilöstömääräindikaattori kuvaa toimialalla tehtyjen henkilötyövuosien määrää. Vuosina 2000 –2004 henkilöstömäärä on lisääntynyt rakentamisessa, hyvinvointipalveluissa ja liike-elämän palveluissa kasvun ollessa yli 10 %. Henkilöstömäärä on vähentynyt voimakkaimmin teollisuudessa (9%). Teollisuuden automatisointi on vaikuttanut siten, että pienemmällä henkilöstömäärällä on pystytty lisäämään teollisuuden tuotannon kasvua. Työn tuottavuus on kasvanut vuosina 2000 – 2004 yli 9 prosentilla.

Kuvio 3:

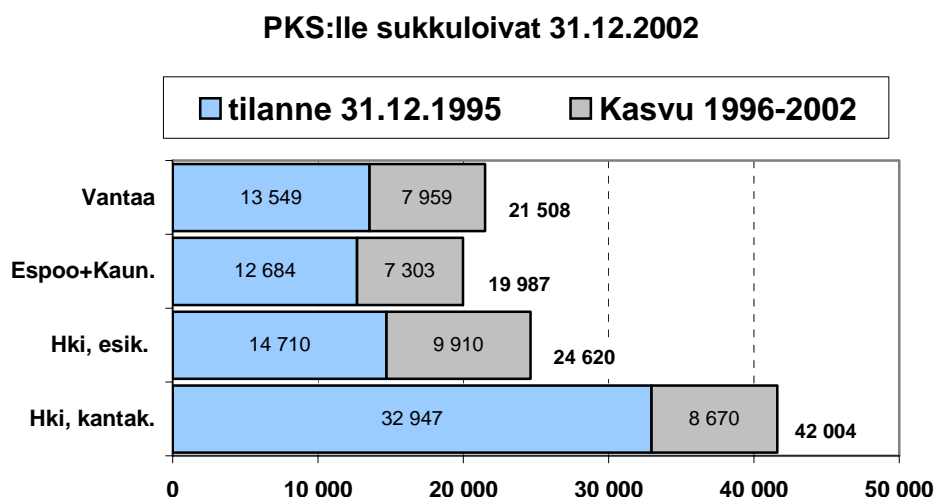

Lähde: Tilastokeskus. tuottavuuslaskelma Kaupunkitutkimus TA Oy

Pääkaupunkiseudun työmarkkinat ja sukkulointi

Pääkaupunkiseutu on edelleen vahva työllistäjä. Vuoden 2004 lopussa arvioitiin olevan pääkaupunkiseudulla noin 570 000 työpaikkaa. Vastaavasti työvoiman määrän arvioitiin olevan 547 700 henkilöä, joista työllisiä 513 700 (Tilastokeskuksen työvoimatutkimus). Tilastokeskuksen mukaan oli vuonna 2003 pääkaupunkiseudulla 583 000 työpaikkaa. Työvoiman määrä 533 400 henkilöä, joista työllisiä 489 000 henkilöä. Työpaikkojen kokonaismäärä on laskenut 13 000 työpaikalla kahdessa vuodessa. Vaikka alueen väestömäärä on kasvanut on työmarkkinoilta vetäytyneiden määrä lisääntynyt. Toisaalta pääkaupunkiseudulle on ominaista opiskelijoiden ja muiden työmarkkinoiden ulkopuolella olevien suhteellisen suuri osuus.

Pääkaupunkiseudun työssäkäynnin rakenne on monipuolinen. Pääkaupunkiseudulla asuvista oli vuonna 2002 sukkuloijia oli lähes 169 000 henkilöä. Heistä seudun ulkopuolella kävi työssä noin 23 000. Vastaavasti pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvista kävi työssä pääkaupunkiseudulla yli 108 000 henkilöä, joista kehyskunnista noin 52 000 henkilöä.

Kuvio 4: Pääkaupunkiseudulle sukkulointi 1995 – 2002

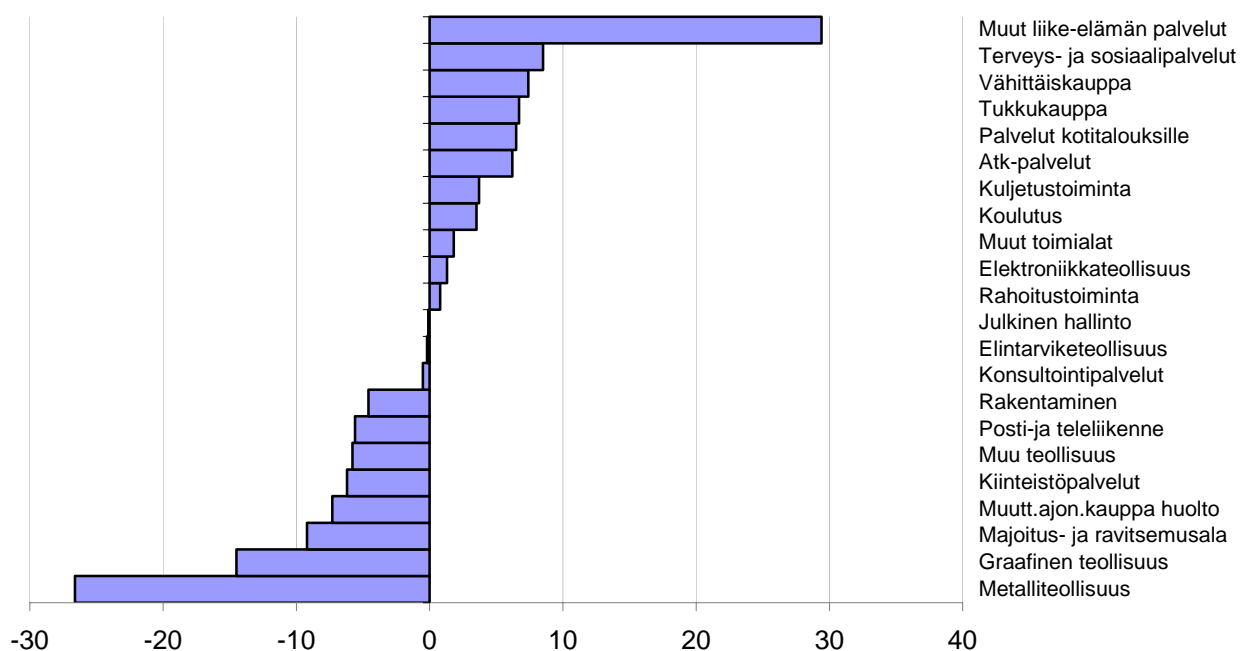
Pääkaupunkiseudulle sukkuloivien osuus on kasvanut vuosina 1996 –2002 noin 30 prosentilla . Suurinta sukkuloivien osuus oli kehyskunnissa, jossa se oli vuonna 2002 yli 40 prosenttia työllisistä. Työssäkäyntialue on kasvanut jatkuvasti. Jopa 100 – 150 km:n päässä pääkaupunkiseudusta sijaitsevista kunnista käy päivittäin työssä pääkaupunkiseudulla lähes 10 prosenttia kyseisen kunnan työllisistä.

Työllisyyden kehitys pääkaupunkiseudulla

Työllisten määrä on kokonaisuudessaan kasvanut vajaalla kahdella prosentilla vuosina 2000 – 2004. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisyys on kasvanut liike-elämän palveluissa lähes 30 % mutta vähentynyt metalliteollisuudessa yli 26 % ja graafisessa teollisuudessa 14 %. Vuoden 2004 aikana työllisyys vähentyi atk-palveluissa, rakentamisessa ja moottori-ajoneuvojen kaupassa ja huollossa yli 10 %. Vastaavasti työllisyys kasvoi kiinteistöpalveluissa 24 % ja sosiaali- ja terveyspalveluissa 12 %.

Kuvio 5:

**Työllisyyden muutos toimialoittain
Helsingin seudulla**
muutos-% -2004-2005

Työttömyys

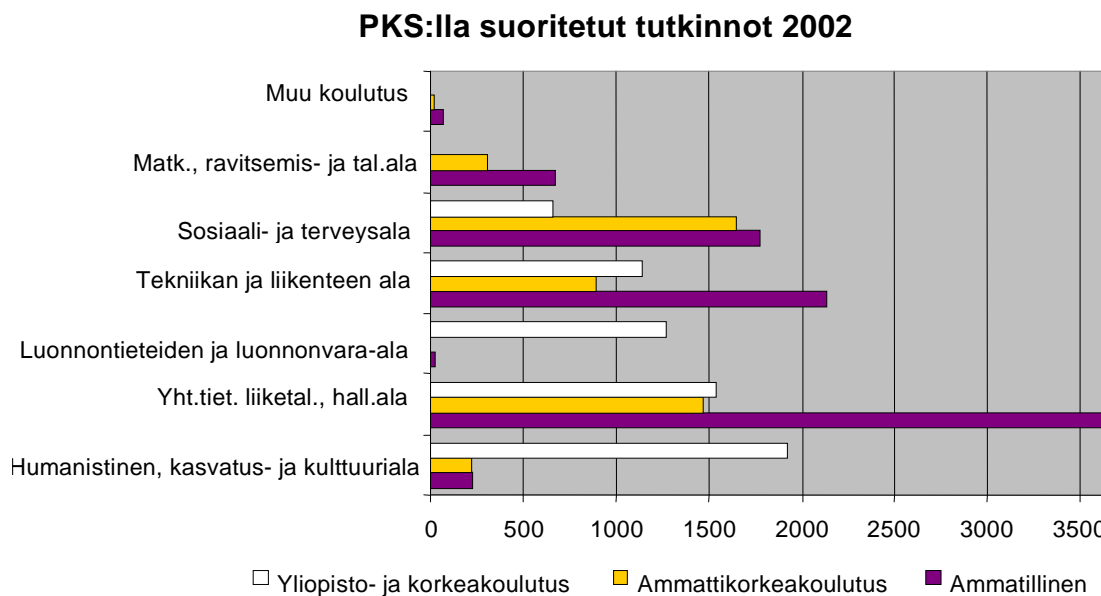
Työttömien määrä ei ole vähentynyt olennaisesti vuodesta 2003 lähtien. Työnvälitystilastojen mukaan heinäkuussa 2005 oli työttömien määrä pääkaupunkiseudulla 49 000 henkilöä eli 9,2 prosenttia työvoimasta. Yli vuoden työttömänä olleita oli noin 13 800 henkilöä ja alle 25 –vuotiaita lähes 4 500 henkilöä. Runsaasti työhakijoita on edelleen teollisen työn ammattiryhmässä, hallinto- ja toimistotyön ammattiryhmässä sekä luonnontieteellisen ja yhteiskuntatyön ammattiryhmissä. Korkeasti koulutettujen, etenkin vastavalmistuneiden henkilöiden työttömyys on säilynyt edelleen korkeana.

Ongelmana on edelleen, ettei työvoiman kysyntä ja tarjonta kohtaa toisiaan. Työnhakijoiden koulutustausta ja osaaminen sekä yritysten haluaman työvoiman koulutus- ja osaamistaso eivät kohtaa toisiaan. Työvoimapulasta kärsiviä aloja ovat edelleen sosiaali- ja terveysala sekä palvelutyö ja kaupallinen työ. Näillä aloilla oli Uudellamaalla heinäkuussa runsaasti avoimia työpaikkoja. Kaikkiaan oli avoimia työpaikkoja Uudenmaan työvoimatoimistoissa heinäkuussa 2005 yhteensä 8 200 ja työttömiä 65 000 henkilöä.

Koulutustarpeen muutokset

Ongelmana pääkaupunkiseudulla on muun maan tavoin, ettei koulutusalat ja eri koulutusaloilta valmistuvien määrät kohtaa työmarkkinoiden eri ammattialojen tarvetta. Teknisillä aloilla koulutetaan enemmän kuin työmarkkinoilla on tarvetta työllistää.

Kuvio 6: Pääkaupunkiseudulla suoritettut tutkinnot 2002

Yritykset ovat olleet halukkaimpia palkkaamaan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita mutta kysyttyjä ovat myös ammatillisen koulutuksen saaneet (Yritysten työvoimantarveselvitys, Kaupunkitutkimus Oy)

Vuonna 2004 suoritettiin ennakkotietojen mukaan pääkaupunkiseudulla noin 5700 ammattikorkeakoulututkintoa, joista osa oppilaitosten pääkaupunkiseudun ulkopuolella sijaitsevissa toimipaikoissa. Työvoiman kysyntä tulee kasvamaan suurten ikäluokkien eläköitymisen myötä. Toisaalta ennustettu 120 000 henkilön kokonaistarve saattaa vähentyä ennalta arvaamattomien globaalien markkinataloudellisten muutosten vuoksi.

Liite 2:

Helsingin seudun kauppakamarin kommentit

PÄÄKAUPUNKISEUDEN ELINKEINOSTRATEGIA - alustavia huomioita

Pääkaupunkiseudun yhteistä yrittäjyys- ja elinkeinopolitiikkaa valmisteleva elinkeinotyöryhmä on esittänyt 20.9.2005 pääkaupunkiseudun elinkeinostrategiaa käsittelevän luonnosmuistion. Seuraavassa käsitellään muistiota Helsingin seudun elinkeinoelämän näkökulmasta.

Muistion lähtökohtana ovat aiemmin julkaistut Suomen taloutta ja tulevaisuutta käsittelevät raportit ja erityisesti Helsingin seudun yhteinen innovaatiostrategia. Nämä valinnat antavat suuntaa myös muistion sisällölle. On hyvä, että käytetään hyväksi aikaisempaa tietoa, mutta olisi ollut parempi, jos olisi pohdittu asiaa pääkaupunkiseudun elinkeinostrategiaa alueen omista näkökulmista lähtien.

Seudullisen strategian tulisi korostaa alueen erityispiirteitä ja vahvuuksia sekä esittää keinoja heikkouksien korjaamiseksi. Koska kysymyksessä on kuntien strategiamuistio, olisi paikallaan korostaa niitä tekijöitä, joihin kunnilla on itsellään mahdollisuus vaikuttaa omalla päätöksenteollaan. Vaarana on pitäytyä liiaksi yleisissä teemoissa ja unohtaa elinkeinotoiminnan perusasiat.

Muistio ottaa kantaa muodikkaasti innovaatioihin ja myös itc-toimialaan, myös kansainvälistyminen saa aivan oikein merkittävän sijan. Kuitenkin yhä edelleen suuri osa yrityksistä perustuu perinteiseen teknologiaan ja suuri osa yrityksistä on paikallisia. Olennaista on auttaa ja tukea jo olemassa olevia yrityksiä ja niiden toimintaedellytyksiä.

Muistiossa on sivuutettu lähes kokonaan yritystoiminnan perustekijät. Yrityksille olennaisia tekijöitä ovat osaava työvoima, toimitilat, toimivat liikenneverkostot, tietoliikenneyhteydet, työntekijöiden kohtuuhintaiset asunnot sekä kuntien lupapolitiikka yhdessä. Ilman perustekijöitä, ei ole mahdollista rakentaa kilpailukykyistä elinkeinoelämää.

Muistiossa käsitellään pääkaupunkiseudun kaupunkien elinkeinopolitiikan organisointia ja toteutusta. Nykytilanteessa olisi perusteltua pohtia esitettyä tarkemmin yhteisen elinkeinopolitiikan mahdollisuutta. Suurin osa elinkeinopolitiikasta on seudullista, eikä enää kunnallista. Jatkossa on päästävä aidosti yhteiseen kunnan rajat ylittävään elinkeinopolitiikkaan.

Tällä hetkellä on erittäin ajankohtainen aihe yrityksiä auttavien eri organisaatioiden toiminta ja yhteistyö. Pääkaupunkiseudulla on päästävä eri toimijoiden verkottuneeseen yhteistyömalliin ja tavoitteena on oltava päällekkäisyyksien karsinta ja toiminnan tehostaminen.

Yhteenvetona muistiosta voidaan todeta, että se antaa perustaa seudullisen elinkeinopolitiikan kehittämistä varten, mutta muistio ei varsinaisesti esitä perusteisiin meneviä ratkaisuja. Olisi keskityttävä perusasioihin ja niihin tehtäviin, joissa on kunnilla päätösvalta. Myös elinkeinopolitiikan organisointia on syytä kehittää nykyistä tiiviimpään suuntaan.

Strategiassa on koko joukko ehdotuksia toimenpiteiksi, mutta siinä ei ole mainintoja, kuka on vastuussa niiden toteuttamisesta. Olisi paikallaan, että viimeistään tässä vaiheessa todetaan myös strategiasta vastuussa olevat tahot ja tekijät.

Seuraavassa muutamia yksityiskohtia käsitteleviä huomioita:

Kasvuyritysten tukeminen ja kehittäminen on jo kaikkien auttamisorganisaatioiden agendalla, joten vaikea nähdä sitä erityisenä painopisteenä, vaikka kasvuyrityksistä on pidettävä erityistä huolta. Jo nyt tällä alueella toimivat valtakunnalliset organisaatiot.

Yrityshautomoiden toiminnan arviointia on pidettävä asiallisena ehdotuksena. Työvoimakysymysten painottamista on lisättävä ja siihen todella panostettava, koska osaavan työvoiman saatavuus on jo nyt ongelmallista.

Yrityspalveluiden kehittäminen ja koordinaation lisääminen ovat välttämättömiä toimenpiteitä. Olisi päästävä yhteisiin orgaaneihin pääkaupunkiseudulla.

Yrittäjyyden markkinointi on yleinen tavoite, erityisesti on painottava koulujen ja yritysten välistä yhteistyötä.

Klusteriyhteistyössä on jo innovaatiostrategiassa mainintoja ja ohjelmia, joten voidaan toteuttaa niitä.

Kansainvälistyminen ja alueen markkinointi ovat keskeisiä teemoja, joissa seudullisella yhteistyöllä voi olla merkitystä. Yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi on otettava huomioon jo olemassa olevat toimet.

Seudun kansainvälistä elinkeinomarkkinointia varten on syytä perustaa kaupunkien yhteinen yhtiö, joka toimisi läheisessä yhteistyössä olemassa olevien valtakunnan tason organisaatioiden kanssa. Jos tätä teemaa halutaan viedä eteenpäin, on siihen panostettava ja myös sitouduttava.

Ulkomaisen työvoiman ja huippuosaajien saaminen Suomeen edellyttää kuntien palvelutarjonnan kehittämistä ja myös tässä seudulliselle kiinteällä yhteistyöllä on suuri merkitys.

Seudullinen logistinen kilpailukyky on olennainen teema ja sitä kannattaa hyödyntää ja kehittää.

Seudullisia yhteisiä toimijoita ovat Uudenmaan liitto, Culminatum Ltd Oy, Helsinki Region Marketing Oy sekä Uudenmaan TE – keskus. Tässä yhteydessä on lisättävä vielä vuoden 2006 alussa aloittava Helsingin seudun kauppakamari.

Liite 3:**Helsingin Espoon, Vantaan ja Kauniaisten yrittäjien näkökohtia****PÄÄKAUPUNKISEUDUN ELINKEINOSTRATEGIA**

Pääkaupunkiseudun yhteistä yrittäjyys- ja elinkeinopolitiikkaa valmistele-
van elinkeinotyöryhmän 20.9.2005 esittämän elinkeinostrategialuon-
noksen johdosta edellä todetut yrittäjäjärjestöt toteavat seuraavaa:

1. Yleistä

On hyvä, että työn lähtökohtana otetaan huomioon maailmantalouden haasteet Suomen tulevaisuudelle. Keskeisenä kysymyksenä tältä osin on kuitenkin se, kuinka paljon kuntien elinkeinopolitiikalla voidaan vaikuttaa kilpailukykyymme maailmantaloudessa. Yrittäjäjärjestöjen näkökulmasta työelämän lainsäätely ja työmarkkinoiden joustot ovat tekijä, joiden rakenteiden uudistaminen tulee olemaan keskeinen kilpailukyvyyn haaste tulevaisuudessa. Esimerkiksi OECD on puuttunut Suomen keskitettyjen palkkaratkaisuiden joustamattomuuteen ja liian vahvaan irtisanomissuojaan. Kun elinkeinostrategiassa lähdetään maailmantalouden haasteista, tulisi siinä mainita myös, että tavoitteiden saavuttaminen edellyttää valtiovallan toimia sen päätettävissä olevien tekijöiden osalta. Pääkaupunkiseutu Suomen talouden veturi, joten sen elinkeinopoliittisia linjauksia tulisi aktiivisesti viestittää myös valtiovallan suuntaan.

2. Kannanotot elinkeinopolitiikan keskeisiin tavoitteisiin**2.1 Tavoite I: Painopiste kasvuyrityksissä**

Painopisteen kirjaaminen kasvuyrityksiin ei saa johtaa siihen, että elinkeinoelämän kannalta merkityksellinen ns. perusyrittäjyys unohtuu. Tähän liittyviä näkökohtia on tuotu esiin myös jäljempänä kohdassa 2.5

2.2 Tavoite II: Yrityshautomotoiminnan kehittäminen: Liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen

Suomalaisten yritysten nopeaa kasvua ja kansainvälistymisestä ei voi perustaa korkean teknisen ym. osaamisen ja innovaatioiden varaan. Ne tulee osata myydä. Liiketoiminta- ja markkinointiosaamisen kehittäminen on välttämätöntä yrityshautomoiden kehittämisessä. Hautomoiden ohella liiketoiminta- ja markkinointiosaamisen tarve tulee huomioiden myös koulutuksessa sekä muissa yrityspalveluissa.

Hautomoajan tulee olla sen verran pitkä (2-4 vuotta), että yritys sinä aikana on jo saanut liiketoiminnan jaloilleen tai voidaan todeta, että siihen ei ole edellytyksiä. Yrityksen tulee puolestaan sitoutua hautomoai-

kana suhteelliseen tiiviiseen yrityksen seurantaan ja tarvittavien kehitystoimenpiteiden toteutukseen.

7.10.2005 tilaisuudessa tuli ilmi, että hautomotoiminnan rahoitus tulisi olemaan pitkälti pääomansijoittajavetoinen. On kuitenkin otettava huomioon, että yksityisten pääoman sijoittajien tavoitteet sijoituksensa realisoinniseksi saattavat olla ristiriitaisia yrityksen pitkäjännitteisen kehittämisen kannalta. On myös tullut palautetta, että pääomansijoittajan edustajilla ei ole resursseja keskittyä yhden sijoituskohteen asioihin kovinkaan perusteellisesti. Sen johdosta olisi tärkeää saada hautomoyritysten hallitustyöskentelyyn mukaan henkilöitä, joilla on vankka kokemus käytännön elinkeinoelämästä. Tätä varten olisi hyvä kehittää jonkinlaista rekisteriä, jotta hallitustyöskentelystä kiinnostuneiden olisi helppoa tulla mukaan toimintaan.

2.3 Tavoite IV: Pääkaupunkiseudun yrityspalveluiden kehittäminen

Yrityspalveluiden koordinoinnin uudistamista edellyttää jo KTM:n vireillä oleva työ suomalaisten yrityspalveluiden uudistamiseksi. Nykyisistä päällekkäisyyksistä päästään rakentamalla yksi kuntakohtainen palvelupiste, josta yritykset saavat palveluita kehdestä kasvuun, mutta myös kriisitilanteisiin. Pääkaupunkiseudun yritysten määrä ja sen osalta asetetut kasvutavoitteet edellyttävät kuntakohtaisia palvelupisteitä, vaikkakaan niiden ei tarvitsisi palveluissaan rajoittua ainoastaan oman kunnan yrityksiin. Mukana olisivat uusyrityskeskus, TE-keskus, Finnvera, yrittäjäjärjestö ja mahdollisesti kauppakamari.

Edellä todettuja palvelupisteitä täydentäisivät yrityshautomoihin liittyvät erikoistuneemmat yrityskehityspalvelut. Maahanmuuttajayrittäjien palveluiden keskittäminen nykyisen toimintamallin mukaisesti yhteen pisteeseen on riittävää. Näin ollen ao. palveluita tarjottaisiin jatkossakin Helsingin kaupungin NYP-yksikössä.

2.4 Tavoite V: Yrittäjyyden markkinointi

Eri selvitysten mukaan yrittäjähalukkuus on Suomessa selvästi kilpailijamaitamme alhaisempi. Taustalla on todettu olevan mm. turvallisuus-hakuisuus, jolloin palkkatyö on katsottu yrittäjyyttä houkuttelevammaksi vaihtoehdoksi, mikä johtunee pitkälti palkkatyön vahvasta irtisanomis-suojasta. Käytännössä tulee kuitenkin yhä edelleen esille 1990-luvun laman "trauman" vaikutukset yrittäjyysasenteisiin.

Yrittäjyyshalukkuuden merkittävä kasvu ei tule onnistumaan ilman, että yrittäjän asemaa turvataan. Yrittäjäjärjestö on esittänyt tähän lääkkeeksi mm. henkilökohtaisen konkurssin mahdollisuutta sekä oman asunnon suojaa yrittäjälle. Oman asunnon suoja voidaan toteuttaa siten, että yrittäjällä säilyisi oikeus jatkaa asumista omassa asunnossa esimerkiksi konkurssitilanteessa. Yhdysvalloissa on todettu, että niissä osavaltioissa, joissa on olemassa em. turvaverkko yrittäjälle, myös yrittä-

yyshalukkuus on korkeampi. Pääkaupunkiseudun strategiassa valtiovaltaa tulisi painostaa uudistuksiin näiden epäkohtien osalta.

Yrittäjyyden markkinoinnissa syytä lähteä laajalta pohjalta. Yläasteelta alkaen on hyvä toteuttaa käytännön läheisiä yrittäjyyteen tutustuttavia jaksoja. Jo käytännössä toteutettuja projekteja on hyvä laajentaa. Hyviä tuloksia on saatu mm. yhdessä opetusministeriön ja Suomen Yrittäjien kanssa toteutetusta Yrittäjyyden kärkihankkeesta. Tämän lisäksi Nuori yrittäjyys ry:n avustamana kouluissa perustetut ”yrietykset” ovat antaneet konkreettisen kosketuksen oppilaille yrityselämään. Kysymys on ollut lukuvuoden kestävästä harjoituksesta, jossa oppilaat perustavat oman yrityksen (välipalamyynti koulussa, lastenhoitorenkas, koulutilaisuuksien järjestäminen jne.). Yritysten toimintaa seurataan lukuvuoden ajan myös tuloslaskelmien ja taseen kautta. Käytännönläheisesti toteutettavat jaksot edellyttävät yhteistyötä esimerkiksi yrittäjäjärjestöjen, ja koulutussuunnittelijoiden kesken.

2.5 **Tavoite VI: Kärkialojen kasvun vahvistaminen unohtamatta perusyrittäjyyttä**

(Tavoite III: Työvoiman saatavuus)

Tiettyjen keskeisten toimialojen painottaminen alueemme talouden kehäänkärkinä on tarpeellista. Yrityksistä kuitenkin valtaosa on perinteisiä, paikallisia pienyrityksiä. Niiden toiminta ja työllistäminen on vakaa. Nämä yrityksen muodostavat talouden perustan eikä niiden toimintaan sisälly samanlaisia riskejä kuin kansainvälistymiseen tähtäävien yritysten. Kuinka monta globaalisti toimivaa, edelleen kasvavaa yritystä jäi jäljelle 2000-luvun alun ”IT-huumasta”? Ei voitane kiistää, että alalle tehdyt sijoitukset ylittivät moninkertaisesti niistä kertyneet tuotot.

Kauppakamarin kommentteissa on tuotu esille yritystoiminnan perustoimintaedellytysten turvaaminen. Yrittäjäjärjestöt ovat tältä osin täysin samalla kannalla kauppakamarin kanssa: alueen strategiassa ei voida unohtaa osaavaa työvoimaa, toimitilakysymyksiä, toimivaa liikenneverkostoa, tietoliikenneyhteyksiä, työtekijöiden kohtuuhintaisia asuntoja sekä kuntien lupapolitiikka.

Vaikka asuminen, infrastruktuuri ja maankäyttö ovat esillä olevan strategiatyön ulkopuolella, ei näitä osa-alueita ei voida ohittaa, jos halutaan luoda vaikutuksellista elinkeinopolitiikkaa. Näin ollen näitä asioita käsittelevän ryhmän tulee ottaa huomioon elinkeinopoliittiset näkökohdat omassa työssään.

Julkisten hankintojen hankintarajojen noustessa, pääkaupunkiseudun kunnille olisi luotava yhteiset ja läpinäkyvät pelinsäännöt siitä, miten hankintarajojen alle jäävät hankinnat toteutetaan. Tämä on keskeistä nimenomaan pk-sektorin toimintaedellytysten kannalta, koska kuntien hankinnat kasvavat varsinkin palvelurakenteita uudistettaessa. Muuten on vaarana, että paikallinen elinkeinoelämä ei pärjää kilpailussa ja suuret toimijat valtaavat esimerkiksi kasvavat hyvinvointialan markkinat.

Seudullista yhteisen elinkeinopolitiikan kehittäminen on kannatettavaa, kuten kauppakamarikin on todennut. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun eri yrityshautomoiden koordinointi ja kehittäminen tulisi jatkossa tapahtua seudullisesti eikä sen mukaan minkä kunnan alueella hautomot satuu sijaitsemaan.

2.6 Tavoite VII ja VIII: Kansainvälisten investointien, yritysten ja osajien houkuttelevuus

Nämä tavoitteet ovat kilpailukyvyn kannalta perusteltuja. Pääkaupunkiseudun yhteinen, kansainvälistä elinkeinomarkkinointia hoitavan yksikön aikaansaaminen on kannatettava toimenpide. On kuitenkin tärkeää, että toimintaan osallistuvat kunnat sitoutuvat ao. yhtiön resurssien turvaamiseen pitkällä tähtäimellä. Lisäksi on tärkeää, että ao. yhtiön hallituksessa on edustettuna ammattimainen markkinointi- ja kansainvälisyysosaaminen eikä pelkästään omistajatahojen edustajat.

Kuten kauppakamarikin toteaa, on ao. organisaation toimittava läheisessä yhteistyössä olemassa olevien valtakunnan tason organisaatioiden kanssa.

Ulkomaisten huippuosajien osalta ei voida jättää huomiotta valtiovalan käsissä olevien veroratkaisujen vaikutusta; elinkeinostrategian toteuttajien tulee aktiivisesti toimia myös tällaisten esteiden poistamiseksi.

Toisaalta on kyettävä estämään sellaisten lyhytkestoisia projekteja suorittamaan tulevien yritysten rantautuminen, jotka suunnitelmallisesti poistuvat maasta heti projektin loputtua ja jättävät yhteiskunnalliset velvoitteet täyttämättä. Ongelmasta on ollut merkkejä pääkaupunkiseudulla lähinnä rakentamisessa.

2.7 Tavoite IX: PK-sektorin kansainvälistymisen edistäminen

PK-sektorin yritysten kansainvälistymiseen liittyvät soft-landing palveluiden verkoston luominen on kannatettavaa. Tämä on syytä toteuttaa jo olemassa olevien toimijoiden kanssa (esimerkiksi Finpro ja muut kaupalliset edustustot)

3. Lopuksi

3.1 Konkreettiset toimet ratkaisevat

Tähänastisessa pääkaupunkiseudun elinkeinostrategiatyössä on luotu haastavia tavoitteita mm. kasvuyritysten määrän lisäämisen sekä alueen ulkomaisten investointien osalta. Linjauksissa todetut toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ovat tässä vaiheessa kovin yleisellä tasolla. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää konkreettisten toimenpideohjelmien laadintaa, johon strategiatyöhön osallistuneet kunnat sitoutuvat elinkeinopolitiikassaan. Olennaista on myös toimenpidekohtaisten vas-

tuiden jakaminen ja toteutumisen tiivis seuranta. Elinkeinopoliittisen näkökulman pitäisi näkyä vahvempana pääkaupunkiseudun kuntien päätöksenteossa. Elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamisen kautta rahoitetaan tulevaisuuden hyvinvointipalvelut.

3.2 Yrittäjäjärjestö mukana toteutuksessa

Kuten 7.10.2005 pidetyssä kokouksessa toimme esille, yrittäjäjärjestö on hyvä kirjata näkyviin kauppakamarin ohella mukaan elinkeinostrategiatyöhön osallistuneiksi tahoiksi. Vaikka yrittäjäjärjestössä on pääkaupunkiseudulla kaksi eri alueorganisaatiota, se toimii näissä kysymyksissä pääkaupunkiseudulla yhteistyössä tuoden esille pk-sektorin käytännön kokemuksia.